

ANH HƯỞNG CỦA TRUYỀN THÔNG BẠO LỰC ĐẾN GIỚI TRẺ

19/11/15

THS. NGUYỄN TUẤN ANH -

THS. NGUYỄN THÁI HUYỀN

Trung ương Đoàn TNCS Hồ Chí Minh

Bạo lực là một vấn đề ngày càng gia tăng trong xã hội hiện đại. Tình trạng bạo lực trong giới trẻ có nguồn gốc từ nhiều yếu tố và bao gồm các tác động từ sự nghèo đói, bệnh tâm thần, bạo lực trong gia đình, tình trạng lạm dụng tình dục, lạm dụng chất gây nghiện... Đặc biệt, trong những năm gần đây, vai trò tác động của truyền thông bạo lực đến hành vi của giới trẻ lại đang nổi lên như một trong những nguyên nhân quan trọng nhất. Thế kỷ XXI đánh dấu sự phát triển vượt bậc của các loại phương tiện truyền thông đại chúng. Các đài phát thanh, đài truyền hình, các thể loại phim ảnh, trò chơi điện tử, các mạng máy tính... đã khẳng định vai trò trung tâm trong cuộc sống của chúng ta, nhất là trong giới trẻ. Các phương tiện truyền thông đại chúng đang tác động cả tích cực và tiêu cực lên các giá trị, niềm tin và hành vi xã hội của họ.

Giới trẻ là độ tuổi có nhận thức sâu rộng, tình cảm, thể chất và đạo đức phát triển. Những thay đổi sinh học và tâm lý xã hội cũng ảnh hưởng đến mối quan hệ của giới trẻ với các phương tiện truyền thông đại chúng. Chúng ảnh hưởng thông qua việc giới trẻ tiếp cận các phương tiện truyền thông, cũng như cách họ bị ảnh hưởng bởi các phương tiện truyền thông. Các mối quan hệ giữa sự phát triển của giới trẻ và các phương tiện truyền thông đại chúng là phụ thuộc lẫn nhau. Nhiều kết quả nghiên cứu trên thế giới đã chỉ ra rằng, hệ thống truyền thông bạo lực đang ảnh hưởng nghiêm trọng đến sức khỏe thể chất và tinh thần của giới trẻ. Một môi trường truyền thông đầy tính bạo lực sẽ ảnh hưởng đến cuộc sống và làm gia tăng nguy cơ xảy ra hành vi bạo lực ở giới trẻ.

Trong bài viết này, chúng tôi định nghĩa truyền thông bạo lực là hệ thống thông tin, loại hình truyền thông có miêu tả trực quan hành động chống đối, phản kháng mang tính chất bạo lực, trong đó chứa đựng cả yếu tố "kích thích", "dạy dỗ" cho người xem cách thức thực hiện hành vi bạo lực.

Truyền hình và phim ảnh bạo lực

Khi tìm hiểu về tác động của truyền thông bạo lực đến giới trẻ, chúng ta thường tập trung vào các bộ phim hành động bạo lực hay những bộ phim mang tính hư cấu. Khi giới trẻ xem quá nhiều các bộ phim dạng này thì theo cơ chế "lích lũy" sẽ làm gia tăng thói hung hăng và gây hấn trong họ. Việc giới trẻ xem các bộ phim bạo lực nhiều từ lúc thơ ấu sẽ dẫn đến việc khi trưởng thành, họ dễ trở thành con

người ưa bạo lực và tính cách hung hăng. Không phải tất cả các thể loại bạo lực trên truyền hình xảy ra dưới dạng hư cấu. Các tin tức về bạo lực, đấu tranh vũ trang... cũng thường được mô tả mang tính bạo lực. Trong một chừng mực nào đó, nó khuyến khích hành vi bất chuẩn của giới trẻ. Nhiều hiểm họa như hành vi tự tử cũng có nguyên do một phần từ các loại truyền thông bạo lực trên truyền hình này. Trong truyền hình và phim ảnh, hầu hết các cảnh bạo lực cho thấy không có sự hối hận, chỉ trích hoặc trách phạt. Các chương trình, các bộ phim này không làm rõ sự tác động tiêu cực của cảnh bạo lực hoặc không làm nổi bật hậu quả thể hiện trong những cảnh bạo lực, chính vì thế, khi giới trẻ tiếp cận với các loại hình này, họ không coi bạo lực là một hành động chống đối xã hội, mà ngược lại, giới trẻ hiểu bạo lực như một phần tự

Thanh thiếu niên phạm tội.

Ảnh: LENA (S)

nhiên của xã hội. Bên cạnh đó, có nhiều yếu tố bạo lực trên truyền hình cho thấy không có tác hại về thể chất hoặc đau đớn cho nạn nhân, nhân vật nên giới trẻ cũng quan niệm bạo lực là vô hại với sức khỏe. Trong nhiều bộ phim, người ta bỏ qua những hậu quả từ một cảnh bạo lực, phủ nhận tính tiêu cực của hành động bạo lực; thêm vào đó, một vài yếu tố hải hước được đưa vào trong các cảnh bạo lực khiến giới trẻ cũng không thấy rõ mối nguy hại của hành động bạo lực. Chẳng hạn như trong phim hoạt hình, các tính tiết hải hước có xu hướng lấn át, loại bỏ các tính tiết bạo lực hay các mối đe dọa của bạo lực.

Games bạo lực

Ảnh hưởng của các loại trò chơi điện tử (Games) đối kháng, chiến tranh còn có tác động ảnh hưởng tiêu cực mạnh mẽ hơn đến giới trẻ so với các loại hình truyền thông khác bởi khi tham gia trò chơi điện tử, giới trẻ đóng vai trò là người trực tiếp tham gia chứ không đơn thuần chỉ là một người xem hay thường thức đơn thuần. Do đó, tác động của trò chơi điện tử bạo lực trong việc hình thành thói hung hăng của giới trẻ sẽ mạnh mẽ hơn rất nhiều. Có nhiều bằng chứng mạnh mẽ cho thấy rằng, tiếp xúc với trò chơi điện tử bạo lực là một yếu tố nguy cơ nhằm gia tăng hành vi hung hăng, giảm sự đồng cảm và các hành vi ủng hộ xã hội trong giới trẻ. Trong một trò chơi điện tử, khi bạo lực được miêu tả là chính đáng, người chơi có khả năng đi đến chỗ tin rằng: hành vi phạm tội cũng là phù hợp, vì thế họ có khuynh hướng cư xử theo hướng bạo lực nhưng vẫn nghĩ đó là hành động tích cực và chấp nhận được. Khi giới trẻ tiếp xúc với truyền thông bạo lực, nhất là các trò chơi điện tử bạo lực, đối kháng, hầu hết ở họ đều xuất hiện các biểu hiện sinh lý như: Tăng hưng phấn, tăng nhịp tim và huyết áp... Truyền thông bạo lực còn có thể dẫn đến các loại hưng phấn ở giới trẻ nhằm trút bỏ sự tức giận và khiêu khích, từ đó có thể làm giới trẻ tăng khả năng trở nên hung hăng và có hành vi tấn công người khác. Ngoài ra, chơi

nhiều trò chơi điện tử bạo lực còn tạo ra một ước vọng thù địch ở giới trẻ (xu hướng mong đợi người khác phản ứng một cách xung đột với sự xâm kích). Những người tham gia chơi các trò chơi điện tử bạo lực được hòa thân vào các nhân vật chính với những hành vi, suy nghĩ như những nhân vật đó và cảm thấy mạnh mẽ hơn so với những người chơi các trò chơi phi bạo lực. Trong các trò chơi điện tử bạo lực, giới trẻ được trang bị đầy đủ các kỹ năng về thể chất và tinh thần để thực hiện các hành vi "tiêu diệt", xâm lược... Đa phần các trò chơi điện tử bạo lực nhấn mạnh sự ẩn danh của các nhân vật chính thông qua việc chính giới trẻ - người chơi là người thủ vai. Các nhân vật không được thể hiện như là một thành viên của một cộng đồng giới trẻ đang sống, do đó, có thể dẫn đến việc giới trẻ bị suy giảm ý thức tự đánh giá về bản thân, mất sự tự nhận thức và một điều quan trọng là làm cho giới trẻ được giải tỏa trách nhiệm. Nói cách khác, giới trẻ cảm thấy không phải bản khoăn, lo lắng gì khi thực hiện mọi loại hành động trong trò chơi.

Âm nhạc bạo lực

Âm nhạc có một tác động rất lớn đối với giới trẻ và âm nhạc giữ vai trò quan trọng trong đời sống giới trẻ. Ngay nay, giới trẻ dành một số lượng đáng kể thời gian của mình để nghe nhạc và xem các video ca nhạc. Thông qua thưởng thức âm nhạc, giới trẻ có cơ hội hình thành bản sắc cá nhân, tạo điều kiện cho tình bạn và các mối quan hệ xã hội được thiết lập. Một trong những ứng dụng chính của âm nhạc là để tăng cường và thay đổi tâm trạng. Theo tác giả Christenson (1998), con người sử dụng âm nhạc chủ yếu từ mong muốn kiểm soát tâm trạng và tăng cường cảm xúc. Một số thể loại âm nhạc vốn đã mang trong nó hơi hướng bạo lực, trong đó có âm nhạc điện tử loại nặng. Âm nhạc điện tử loại nặng được đặc trưng bởi những tiếng rung động mạnh, méo mó âm thanh với các chủ đề về sự hỗn loạn, huyền bí, bạo lực và cái chết. Âm nhạc lúc này cũng có thể làm trầm trọng thêm trạng thái tình cảm

tiêu cực. Đối với đa số thanh niên, họ dùng âm nhạc để cân bằng cảm xúc và tìm kiếm các xúc cảm tích cực. Tuy nhiên, có một bộ phận giới trẻ lại dùng âm nhạc để thúc đẩy các trạng thái tình cảm tiêu cực. Một nghiên cứu của tác giả Arnett (1991) cho thấy, nếu giới trẻ nghe nhạc kim loại nặng khi họ đang tức giận hoặc đang có một tâm trạng xấu thì tình trạng tinh thần đó còn có xu hướng trở nên trầm trọng hơn. Một nghiên cứu của Scheel và Westefeld (1999) thấy rằng, giới trẻ nào yêu thích nhạc kim loại nặng có nhiều ý nghĩ tự tử so với những giới trẻ khác.

Một trong những lý do giới trẻ tham gia, thưởng thức truyền thông bạo lực là do nó đáp ứng nhu cầu của họ đối với sự kích thích. Hình ảnh bạo lực có thể khơi dậy những cảm xúc mạnh mẽ trong giới trẻ và làm tăng khả năng họ sẽ hành xử thô bạo để chống lại với sự sợ hãi.

Chúng kiến nhiều sự vi phạm chuẩn mực xã hội cũng là một lý do tại sao giới trẻ tìm đến với truyền thông bạo lực. Sự hấp dẫn của hình ảnh bạo lực rất đa dạng, nó phản ánh sự phức tạp của bản chất con người đó là: "Một người có thể bị thu hút vào một cái gì đó trong khi cùng một lúc họ phải trải qua những cảm xúc tiêu cực, chẳng hạn như sự ghê tởm và lo âu".

Như vậy, truyền thông bạo lực đang ảnh hưởng mạnh mẽ đến giới trẻ và hình thành ở họ những suy nghĩ và hành vi tiêu cực mang tính thù địch và gây hấn, ảnh hưởng không tốt đến quá trình hình thành và phát triển nhân cách của đối tượng này. Thiết nghĩ, để giảm thiểu tối đa các tác động tiêu cực của các loại hình truyền thông bạo lực đến giới trẻ thì hành động thiết thực đầu tiên về sự sử dụng và tiếp cận các loại hình truyền thông ở giới trẻ cần được quan tâm hơn trong thời gian tới. Bên cạnh đó, sự tăng cường định hướng, giáo dục của gia đình, nhà trường, các tổ chức xã hội để giới trẻ biết chọn lọc và hướng thụ loại hình truyền thông bổ ích và có ý nghĩa cũng là việc làm vô cùng cần thiết.